

## **РУДОЛЬФ КАРЛОВИЧ КРИКЕНТ: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ І ОСОБИСТИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ХІРУРГІЇ І УРОЛОГІЇ**

*Баранник С.І., Стусь В.П., Гузенко Б.В.*

Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро

Рудольф Карлович Крикент увійшов до історії медицини своїми оригінальними ідеями та напрацюваннями практично у кожному розділі хірургії. Його блискуча практична діяльність лікаря і наукові дослідження мали високе значення для розвитку хірургії Дніпропетровської області.

Рудольф Карлович Крикент народився у 1898 році у Кам'янському у родині робітника. Рудольф Карлович був другим сином багатодітної німецької сім'ї. Його батько Карл Крикент приїхав до Катеринославської губернії у 1890 році. Він мав достатню технічну освіту – чотирьохрічний курс навчання у реальному училищі – і зумів дати вищу освіту своїм синам, з яких три отримали вищу медичну освіту і стали лікарями. Але саме Рудольф виявився найталановитішим із братів. У 1916 році він закінчив гімназію на відмінно із золотою медаллю і вступив до Одеського медичного інституту, який він закінчив у 1922 році. Людина високої культури, Р.К. Крикент вільно володів німецькою, французькою та латинською мовами, що дозволяло йому з молодого віку читати іноземні наукові статті в оригіналі та використовувати отримані знання на практиці.

Після присвоєння йому кваліфікації лікаря і однорічного відпрацювання у дерматовенерологічному інституті м. Одеси двадцятип'ятирічний Рудольф Крикент повертається додому у Кам'янське. Це був тяжкий для міста 1923 рік. Наслідки громадянської війни, голоду, епідемій, масового безробіття найбільш виявлялися у лікувальних закладах. Проте, саме ці жахливі умови життя загартовують і розвивають найкращі якості людини. З 1923 по 1926 роки він працював ординатором хірургічного відділення лікарні №1. Саме тут була закладена основа майбутньої діяльності хірурга і ученого. Шлях його до науки розпочався у Дніпропетровському медичному інституті. У 1926 році він був обраний ординатором хірургічного відділення пропедевтичної хірургічної клініки цього закладу. Після закінчення клінічної ординатури він працював хірургом у Божедарівській лікарні. У 1930 році Рудольф Карлович був прийнятий асистентом кафедри загальної хірургії Дніпропетровського медичного інституту, спочатку під керівництвом професора Я.Й. Гальперна, а з 1931 року – під керівництвом професора В.В. Москаленка. Знання німецької і французької мов дозволяли молодому фахівцю знайомитися з досягненнями світової хірургії, а дивовижні працездатність, енергійність і вимогливість сприяли швидкому професійному зростанню Рудольфа Карловича. У 1936 році він захистив дисертацію кандидата медичних наук на тему «Зміни з боку судинної системи при спинно-мозковій анестезії». В 1939 році йому було присвоєно звання доцента і Рудольф Карлович отримав призначення до Харківського медичного інституту, де вже у 1940 році закінчив роботу над своєю першою докторською дисертацією, присвяченою трансплантації органів і тканин. У ті роки проблема пересадки була виключно актуальною. Особливо глибоко вивчалися загальнобіологічні, патофізіологічні і патоморфологічні аспекти проблеми. Пересадка шкіри посідала особливе місце у пластичній хірургії. Шкіра була одним з перших об'єктів вільної пластики.

Рудольф Карлович дав історичний нарис розвитку пластичної хірургії з найдавніших часів, у до- і після- антисептичний період, і описав основні методи пересадки до 40-х років ХХ століття. Він встановив пріоритет способу пересадки шкіри на всю товщу за київським

хірургом Яценко (1871), детально описав процеси регенерації живої тканини і тканин, відокремлених від організму. Рудольф Карлович висвітлив процеси взаємодії між організмом і трансплантатом до васкуляризації останнього, мікроскопічну та клінічну картину приживлення вільного трансплантату, біохімічні процеси в ньому, описав анатомію і біологію гранулюючої рани. Він запропонував свій оригінальний спосіб вільної аутопластики шкіри, детально описав методику і техніку досліджень трансплантату, техніку пересадки і ведення післяопераційного періоду, найближчі і віддалені результати. Та захисту цієї дисертації завадила Велика Вітчизняна війна з німецькими загарбниками. Походження Рудольфа Карловича зіграло негативну роль у його подальшій долі. У жовтні 1941 року він був засуджений на термін 8 років позбавлення волі за доносом про порушення правил світломаскування в нічний час. Із довідки, підписаної начальником заходу УЕ-148/2 Галлямовим Ф.Г.: «Крикент Рудольф Карлович, м. Дніпродзержинськ, національність – німець, громадянство – СРСР, партійність – безпартійний осуджений ОСВ НКВС на термін 8 років позбавлення волі». В умовах тюремного ув'язнення, Р.К. Крикент працював лікарем санітарної частини і лікарні.

Після закінчення війни і дострокового звільнення у 1947 році, Рудольф Карлович повернувся до м. Дніпродзержинська (нині м. Кам'янське). Потрібно було все розпочинати заново. Відзначаючись самовідданістю і надзвичайною працездатністю він занурюється у роботу. У людини можна відібрати волю але не можна відібрати інтелект і професійну майстерність. Рудольф Карлович працює у 1-й і 9-й міських лікарнях, в тому числі – завідувачем хірургічного відділення. Кожен тиждень він проводить конференції для хірургів, на яких обговорюють останні досягнення вітчизняної та світової хірургії. Від лікарів він вимагав знати у деталях діагноз хворого, план лікування, план операції, всі подробиці. Для нього це було істотним, бо найвищим пріоритетом була людина та її здоров'я, а головним у житті Рудольфа Крикента – його робота. Визначаючи важливість розвиваючогося напрямку в хірургії – урології – він домагався і нарешті перепрофілював 15 ліжок на урологічні. Продовжуючи виявляти цікавість до наукової роботи, його увагу привернули травми грудної клітки. На підставі аналізу майже трьох тисяч випадків таких пошкоджень, Рудольф Карлович написав другу докторську дисертацію «Закриті травми грудної клітки у мирний час». Не зважаючи на те, що її визнали як достатньо фахову, вона також не була затверджена за політичними мотивами.

Рудольф Крикент багато працював сам, постійно навчався та навчав інших. Йому належить понад 80 надрукованих праць з різних питань хірургії. Колеги, співробітники, а надалі студенти називали Рудольфа Карловича «двічі професором». У цих словах були висока шана і повага до його енциклопедичних знань у різних галузях медицини.

У 1956 році нарешті виникла можливість переїхати до Дніпропетровська і продовжити свою наукову і практичну роботу у Дніпропетровському медичному інституті. З 1956 року Р.К. Крикент працював доцентом кафедри госпітальної хірургії, а з 1961 до 1963 року – завідував кафедрою загальної хірургії. За його активної участі база клініки збільшується до 125 ліжок за рахунок відкриття міського опікового центру.

Доцент Р.К. Крикент був блискучим хірургом широкого діапазону. Він вільно оперував на органах черевної і грудної порожнин, на сечових шляхах і опірно-рухового апарату, на периферичній і центральній нервовій системах. Чудово володіючи декількома іноземними мовами, він ретельно стежив не тільки за вітчизняною, але й іноземною літературою, що надавало йому можливість постійно перебувати у руслі останніх

досягнень науки. Вперше у нашому інституті, в клініці загальної хірургії була проведена реканалізіція стравоходу капроновою трубкою у зв'язку з повною його непрохідністю на тлі ракової пухлини, впроваджено заміну артерії стегна штучною судиною (шунтування) при облітеруючому ендартеріїті.

З його приходом почали регулярно, три рази на тиждень, проводити клінічні конференції з обговоренням хворих, особливо тих, яким необхідно було виконати хірургічне втручання. Розширився діапазон хірургічних втручань і збільшилася загальна кількість операцій в клініці. Стали частіше виконувати тотальну гастроектомію, операції на стравоході, на легенях, середостінні, магістральних судинах. Проводили інтенсивну підготовку до операцій на серці. За для цього операційна віварія була оснащена складною сучасною апаратурою (рентген-устаткування, дефібрилятор, електрокімограф, електроніж, спірограф та багато іншого). Розширено коло експериментальних досліджень, які на цей час стали проводити комплексно. Рудольф Карлович намагався перевірити в експерименті і в наступному як можна швидше використати у клініці всі нові сучасні досягнення наукової думки. Він завжди із великим задоволенням ділився науковим і практичним досвідом, активно залучав до наукової роботи і керував багатьма науковими роботами лікарів. За активною участю Рудольфа Карловича були захищені дві докторські і 5 кандидатських дисертацій.

У своєму житті Рудольф Карлович був дуже скромною, гуманною, але вимогливою і справедливою людиною, за що отримав безграничну повагу з боку всіх співробітників клініки, студентів і хворих. Він багато уваги приділяв вихованню студентів у дусі гуманізму, етичних і деонтологічних позицій. Велика різноплановість активної творчої діяльності, життєві негаразди напружена праця підірвали здоров'я Р.К. Крикента. Він помер передчасно 9 вересня 1963 року у розквіті творчих сил та енергії від поширеного інфаркту міокарда. Його смерть була тяжкою втратою для клініки і інституту.

### **Література**

1. Люлька О.В., Бажан Т.О., Лехан В.М. Р.К. Крикент і його роль у розвитку судинної патології, торакальної хірургії та урології (до 100-річчя від дня народження). *Медичні перспективи*. 1998. Том III. №2. С. 105-106.
2. Слоневский А. Хирург Рудольф Крикент. *Асклепий*. 2007. №2. С. 29-32.
3. Кутовий О.Б., Люлька І.В., Ткаченко В.М. Крок за кроком через століття. 100 років кафедрі хірургії №2 Дніпропетровської медичної академії. *Дніпро: ЛізуновПрес*, 2019. – 80 с.
4. Баранник С.І., Трофімов М.В., Кришень В.П., Гузенко Б.В. Професійні обов'язки, самовідданість і честь (історія кафедри загальної хірургії ДЗ «ДМА МОЗ України»): *Науково-популярне видання*. Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2020. 240 с.

### ***История урологии и смежных специальностей (знаменитые харьковчане-медики)***

#### **К 100-летию со дня рождения ПЯТИКОПА АЛЕКСАНДРА ИВАНОВИЧА**

*Клетиков В.Ф., Россихин В.В.*

Институт электрофизики и радиационных технологий НАН Украины, г. Харьков  
Харьковская медицинская академия последипломного образования, г. Харьков

Александр Иванович Пятикоп родился 11 сентября 1921 года в с. Мирополье Сумской области. Отец был сапожником, мать домохозяйкой. В 1933 году, оставшись круглым сиротой в 12 летнем возрасте, чтобы не умереть с голоду вынужден был продать